

The Abraham & Millie Arbesfeld
Kollel & Midreshet
Yom Rishon

Sunday Morning Learning Programs for Men & Women

W W W.KOLLELYOMRISHON.ORG
W W W.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Pirkei Nechama as Haftarah
and Hashkafah*

Professor Smadar Rosensweig
ח' אלול תשע"ו • September 11, 2016

1 ישעיהו פרק נד

- (א) רְגִי עֲקָרָה לֹא יֵלְדָה פְּצוּחִי רִנָּה וְצֹהֲלִי לֹא-חֲלָה כִּי-רַבִּים בְּנֵי-שׁוֹמְמָה מִבְּנֵי בַעֲלָה אָמַר יְקֹנָק
- (ב) הֲרַחֲבִיבוּ מְקוֹם אֱהֲלֶךָ וִירִיעוֹת מִשְׁכַּנּוֹתֶיךָ יִטּוּ אֶל-תַּחֲשֻׁכֵי הָאָרֶץ מִיִּתְרֶיךָ וְיִתְדֹתֶיךָ חֲזָקִי
- (ג) כִּי-יָמִין וְשִׁמְאוֹל תִּפְרָצִי וְזָרַעְךָ גּוֹנִים יִרְשׁוּ וְעָרִים נְשֻׁמוֹת יוֹשִׁיבוּ
- (ד) אֶל-תִּירָאִי כִּי-לֹא תְבוֹשִׁי וְאֶל-תִּכְלָמִי כִּי לֹא תַחֲפִירִי כִּי בְשֵׁת עֲלוֹמִיךָ תִּשְׁפָּחִי וְחֲרַפְתָּ אֶלְמִנוּתֶיךָ לֹא תִזְכְּרִי-עוֹד
- (ה) כִּי בַעֲלִיךָ עֲשִׂיךָ יְקֹנָק צְבָאוֹת שְׁמוֹ וּגְאֹלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל-הָאָרֶץ יִקְרָא
- (ו) כִּי-כֹאשָׁה עֲזוּבָה וְעַצוּבַת רוּחַ קָרָאךָ יְקֹנָק וְאַשְׁתֵּי נְעוּרַיִם כִּי תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהֵיךָ
- (ז) בְּרַגְעֵי קֶטַן עֲזַבְתִּיךָ וּבְרַחֲמַיִם גְּדֹלִים אֶקְבָּצֶךָ
- (ח) בְּשִׁצְפָּי קִצְפָּי הִסְתַּרְתִּי פָּנָי רָגַעַ מִמֶּךָ וּבְחֶסֶד עוֹלָם רַחַמְתִּיךָ אָמַר גְּאֹלְךָ יְקֹנָק: (ס)
- (ט) כִּי-מִי נָח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֵבֶר מִי-נַח עוֹד עַל-הָאָרֶץ כִּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצָף עֲלֶיךָ וּמִגְעַר-בָּרָה
- (י) כִּי הִהָרִים יִמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תִּמְוֹטְנָה וְחִסְדֵי מֵאתֶךָ לֹא-יִמוּשׁוּ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמְוֹט אָמַר מְרַחֵמְךָ יְקֹנָק: (ס)
- (יא) עֲנִיָּה סַעֲרָה לֹא נִחְמָה הִנֵּה אֲנֹכִי מֵרַבִּיץ בְּפוּךְ אֲבֹנֶיךָ וְיִסְדֹתֶיךָ בְּסִפְיָרִים
- (יב) וְשִׁמְתִי כְּדָכַר שְׁמִשְׁתִּיךָ וְשִׁעֲרֶיךָ לֹאבְנֵי אֶקְדַּח וְכָל-גְּבוּלְךָ לֹאבְנֵי-חֶפְצִי
- (יג) וְכָל-בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְקֹנָק וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ
- (יד) בַּצְדָּקָה תִּכְוֶנְנִי רַחֲמֵי מַעֲשֶׂיךָ כִּי-לֹא תִירָאִי וּמִמְחִתָּה כִּי לֹא-תִקְרַב אֵלֶיךָ
- (טו) הֵן גּוֹר יְגוּר אָפֶס מֵאוֹתֵי מִי-גָר אֶתְּךָ עֲלֶיךָ יְפוּל
- (טז) הֵן הִנֵּה אֲנֹכִי בְּרֵאתִי חֲרָשׁ נִפְלֵחַ בְּאֵשׁ פָּחִם וּמוֹצִיא כְּלִי לְמַעֲשֵׂהוּ וְאֲנֹכִי בְּרֵאתִי מִשְׁחִית לְחַבְלִי
- (יז) כָּל-כְּלִי יוֹצֵר עֲלֶיךָ לֹא יִצְלַח וְכָל-לְשׁוֹן תִּקְוִים-אֶתְּךָ לְמִשְׁפָּט תִּרְשִׁיעֵי זֹאת נִחַלְתָּ עַבְדִּי יְקֹנָק וְצִדְקָתָם מֵאֵתִי נֶאֱמַר- יְקֹנָק: (ס)

2 ישעיהו פרק נה

- (א) הוּי כָל-צִמָּא לְכוּ לְמַיִם וְאֲשֶׁר אֵין-לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וְאֵאלֹו וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוּ-כֶּסֶף וּבְלוּ מַחִיר יַיִן וְחִלְבִּי
- (ב) לְמָה תִּשְׁקֻלוּ-כֶּסֶף בְּלוּ-לֶחֶם וְיִגִיעַכֶּם בְּלוּ לְשִׁבְעָה שְׁמַעוּ שְׁמוֹעַ אֵלַי וְאֶכְלוּ-טוֹב וְתִתְעַנְּגוּ בְּדָשָׁן נִפְשָׁכֶם
- (ג) הִטּוּ אֲזַנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי שְׁמַעוּ וְיִתְחִי נִפְשָׁכֶם וְאֶכְרַתְּהָ לְכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסִדֵי דָוִד הַנִּצְמָמִים

(ד: הן עד לאומים נתתיו נגיד ומצנה לאמים)

(ה) הן גוי לא-תדע תקרא וגוי לא-ידעוך אליך ירוצו למען יקנך אלהיך ולקדוש ישראל פי פארה:)

ישעיהו פרק נה - First words of Haftarat Taanit Tzibbur

(ו: דרשו יקנך בהמצאו קראהו בהיותו קרוב

(ז) יעזב רשע דרפו ואיש און מחשבתי וישב אל-יקנך וירחמהו ואל-אלהינו פי-ירבה לסלוח:ס)

3 רש"י ישעיהו פרק נד

(ח: בשצף קצף - מנחם פתר חרי אף ודונש אמר במעט קצף כמו ברגע קטן עזבתיך וכן ת"י

ובחסד עולם - שיתקיים עד עולם

(ט:ט) כי מי נח זאת לי - שבועה בידי והולך ומפרש דברו כאשר נשבעתי מעבור מי נח וגו)

(י: כי ההרים ימוש - אף אם תכלה זכות אבות ואמהות חסדי מאתך לא ימוש)

(יא) סוערה - שלבה סוער ברובי צרות)

4אבן עזרא ישעיהו פרק נד

(ט) כי מי נח, המבול שהיה בימי נח: זאת, הטעם זאת הגזירה שגזרתי והנחמה שאמרתי: וכאשר נשבעתי שלא יעבור מבול כמי נח על הארץ, והוא הכתוב ולא אוסיף עוד להכות את כל חי [ברא' ח' כ"א]: וטעם מקצוף עליך, בעבור שהמשילה לאשה עזובה

(י) כי וגו' הטעם, יתכן שימוש ההרים רק חסדי מאתך לא תמוש וברית שלומי ביני ובינך, והטעם כבעל עם אשתו)
ביניהם ברית שלום

5 רד"ק ישעיהו פרק נד

(ז) ברגע - אף על פי שארכו ימי הגלות כולם יהיו נחשבים כרגע קטן כנגד הרחמי' בחרי קצף, ואדוני אבי ז"ל פירש: שיהיו גדולים כשאקבצך, ובי"ת ברגע ר"ל בימים שעזבתיך אותם הימים הם רגע כנגד ימי הטובה

(ח) בשצף קצף - זה הפסוק כענין הפסוק הראשון אלא שכפל הענין במלות שונות לחזק הענין, ומלת בשצף פירש)
מנחם לפי הענין כמו בחרי קצף, ואדוני אבי ז"ל פירש במעט קצף, וכן תרגם יונתן בשעה זעירא סלקית אפי שכינתי:
זמן זעירא מינך

(ט) כי מי נח - יש מחלוקת בספרים במלה הזאת ברוב הספרים הם שתי מלות ופי' מנחם מי המבול וסמכה לנח)
שבאו בימיו ונצל מהם, ויש ספרים שהיא מלה אחת כמו כימי נדת דותה, וכן תרגם יונתן כיומי נח מכל מקום הענין אחד, אמר כמו דבר מי המבול שהיו בימי נח שנשבעתי שלא יעברו עוד על הארץ והיא גזרה שלא תבטל כן
נשבעתי אחרי צאתך מהגלות מקצף עליך ומגער בך, ופי' זאת הגלות והשבי' היא לך כמו מי נח כמו שהם לא יהיו עוד כן לא יהיה לך גלות עוד, ושבעת נח היא שאמר שני פעמים ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר, כך פירשו רבותינו ולמדו מזה כי לאו לאו שבועה ומדלאו לאו שבועה הן נמי שבועה, ויש לפרש כי הברית היא השבועה כמו שאמר והקמותי את בריתי אתכם והברית הוא קיום הדבר וכן שבועה היא קיום הדבר

(ג) וכל בניך למודי ה' - למודי תאר כמו שפירשנו לשמוע בלימודים, וזה כענין שאמר ירמיהו הנביא ולא ילמדו עוד איש אל רעהו ואיש את אחיו לאמור דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם

ורב שלום בניך - ר"ל וירבה כי רב פעל עבר מבעלי הכפל מוסב ומורה לעתיד מפני הוי"ו

6 מצודת דוד ישעיהו פרק נד

(ז) ברגע קטן עזבתיך - העזבון שעזבתיך לא היה רק רגע קטן מול הקבוץ שאקבצך כי ברחמים גדולים תהיה (ותתמיד לאורך ימים

(ח) בשצף קצף - במעט קצף הסתרתי פני ממך רק רגע ר"ל אל מול החסד תחשב רק לרגע כי בחסד עולם (ארחמך

(ט) כי מי נח וכו' - הקצף כך הוא לי כמו מי המבול שהיה בימי נח אשר נשבעתי שלא יהיה עוד מי המבול כן (':נשבעתי וכו

(י) כי ההרים ימושו - לפעמים יקרה אשר ההרים עם רוב חזקם יסורו ויעתקו ממקומם על ידי רעש וכן הגבעות (':יונטו לנפול בארץ

וחסדי - אבל חסדי הוא דבר המתקיים ולא יסור מאתך והבטחת ברית שלומי וכו' וכפל הדבר במ"ש

(יג) למודי ה' - ר"ל ישכילו בחכמה כאלו יהיו תלמידי המקום ב"ה

ורב שלום בניך - השלום של בניך יהיה הרבה מאד

7 אלשיך ישעיהו פרק נד

גם אז (ח) בשצף קצף היה מה שהסתרתי פני רגע ממך, והוא מאמר רשב"י, הם לא עשו אלא לפנים כך הקדוש ברוך הוא לא עשה עמהם אלא לפנים, שהוא שצף קצף, ואח"כ בחסד שבראתי בו את העולם רחמתיך, כי הלא בקש להשמיד את כל היהודים, ואם אין ישראל סבא אין עולם, וז"א (ט) כי מי נח זאת לי לומר דעו כי קיימי אתכם הוא לי כימי נח, כאשר נשבעתי מעבור מי נח עוד כו' שהוא לבל יתבטל העולם, כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער בך בל יתבטל העולם, שהוא כענין ובחסד עולם וכו', שהוא בעבור חסד של עולם שבו בראתי, ואם אין את אין עולם

ושמא תאמר, למה יחסתי הדבר אל החסד ולא אל זכות האבות שנדרת להם, הלא הוא כי זכות אבות אינו מתמיד לעולם, ומה גם לרז"ל שאמרו שתמה זכות בימי ירמיה לדעת המאחרו יותר, וזהו (י) כי ההרים הם האבות הנה ימושו שיתום זכותם, והגבעות הם אמהות תמוטנה זכותם, אך חסדי מאתך לא תמוט בתורת חסד, כלומר ועל כן ייחסתי הדבר אל חסדי שהוא חסד עולם, וכן ברית שלומי שנשבעתי מקצוף עליך ומגער בך, כי אם שיהיה לי שלום :לעמך לא תמוש, לא שאני מקוה תגמול ממך, כ"א למה שאני מרחמך, וזהו אמר מרחמך ה

8 מלבי"ם ישעיהו פרק נד

(ז) ברגע קטן עזבתיך. דע כי העזיבה הזאת תחשב כאילו לא נמשכה רק רגע קטן לעומת גודל התשועה אח"כ כי ברחמך גדולים אקבצך, כי נגד העזובה צריך רחמים, עתה אומר (נגד אשת נעורים כי תמאס) ובזה אין מועיל רחמים כי קוצף עליה ע"י עונה וצריך שתחלה יסיר קצפו מעליה על ידי חסד ומחילת העון

ח) בשצף קצף הסתרתי פני רגע ממך. מה שהסתרתי פני רגע ממך ע"י הקצף והמיאוס היה רק מעט קצף בערך (החסד של מחילת העון, כי בחסד עולם רחמתיך, הרחמים נסבבו מחסד עולם שמחלתי עונך לעולם

ט) כי מי נח זאת לי. אומר כמו שנשבעתי בימי נח שלא אביא מבול לעולם, כי חסתי על העולם כולו שלא תאבד, (כן את חשובה בעיני ככלל העולם, והאפשריות שאקצוף עליך הוא קשה בעיני כאילו הבאתי מבול מים לשחת כל בשר, ואחר שנשבעתי מעבור מי נח עוד, כן נשבעתי שתי שבועות, א] מקצף עליך, על ידי עונך (וזה מגביל נגד (אשת נעורים כי תמאס). ב] ומגער בך, להגלותך (וזה מגביל עם אשה עזובה ועצובת רוח

יג) וכל בניך יהיו למודי ה'. שיקבלו הלימוד והאמונה מה' עד שלא יהיה מחלוקת ביניהם בדברים כאלה, וממילא (ורב שלום בניך. עוד יעמדו שני אויבים מבחוץ כענין הזה, א] עושקים בעבור הממון, ב] אויבים הבאים על הנפשות, על זה אמר

יד) בצדקה תכונני. הבנין שהזכרתי שתבנה ציון מאבני חפץ, גמר הבנין יהיה על ידי הצדקה שהם המע"ט בין (אדם למקום, שבזכותה תמלט ג"כ משני מחריבים הבאים מבחוץ. א] עי"כ רחקי א"ע מעשק, כי עי"כ לא תירא מן העושק ממונך. ב] עי"כ תרחקי גם ממחתה, שהוא הבא על נפשך להרגך, כי המחתה לא תוכל לקרב אליך

בראשית פרק ט

יא) והקמתי את בריתי אתכם ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת הארץ

יב) ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדרת עולם)

יג) את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ)

יד) והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת בענן)

טו) וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר)

טז) והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ)

יז) ויאמר אלהים אל נח זאת אות הברית אשר הקמתי ביני ובין כל בשר אשר על הארץ: פ)

רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק י

הלכה א

חייבין אנו להזהר במצות צדקה יותר מכל מצות עשה, שהצדקה סימן לצדיק זרע אברהם אבינו שנאמר כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו לעשות צדקה, ואין כסא ישראל מתכונן ודת האמת עומדת אלא בצדקה שנאמר בצדקה תכונני, ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה שנאמר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה